

Orman ürünleri sanayi ve mobilya işletmelerinin kurumsallaşma düzeylerinin araştırılması (İç Anadolu Bölgesi örneği)

Tarık Gedik^{a,*} , Gülsüm Özçelik^b

Özet: İşletme fonksiyonlarının doğru bir şekilde yapılması için uyulması gereken yol, yöntem ve kuralları içeren kurumsallaşma kavramının ele alındığı bu çalışmada İç Anadolu Bölgesi'nde faaliyette bulunan orman ürünleri sanayi işletmelerinin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımların neler olduğu ve işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri araştırılmıştır. Çalışma kapsamında evren olarak belirlenen bölgede 10 ve daha fazla çalışanı olan orman ürünleri ve mobilya sanayisi işletmelerinden 381 adet anket alınmıştır. Çalışma kapsamında veri elde etme aracı olarak kullanılan anket 11 soru ve 43 yargıdan oluşmuştur. Çalışma sonucunda işletmelerin kurumsallaşma yolunda yönetim organizasyon konusunda iyileştirmeler yapmaları ve katılımcı yönetim anlayışını benimsemeleri gerektiği belirlenmiştir. İşletmelerin kurumsallaşma düzeylerini yükseltmeleri için stratejik planlamalar yapması, yönetsel fonksiyonlarda standartlaşması ve profesyonelleşmeye önem vermesi gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kurumsallaşma, Orman ürünleri sanayisi, Mobilya, İç Anadolu Bölgesi

Investigation of institutionalization levels of forest products industry and furniture enterprises (The case of Central Anatolia Region)

Abstract: Institutionalization includes the ways, methods and rules to be followed in order to perform business functions correctly. In this study, where the concept of institutionalization addressed, the steps that should be taken in the way of institutionalization of the forest products industry enterprises operating in the Central Anatolia Region and the institutionalization levels of the enterprises are investigated. Within the scope of the study, 381 questionnaires received from forestry products and furniture industry enterprises with 10 or more employees in the region designated as the universe. The questionnaire, which was used as a data acquisition tool, was composed of 11 questions and 43 judgments. As a result of the study, it was determined that businesses should make improvements in management organization and adopt participatory management approach in the way of institutionalization. It has been determined that businesses should make strategic plans to increase their institutionalization levels, standardize in management functions and give importance to professionalization.

Keywords: Institutionalization, Forest product industry, Furniture, Central Anatolia Region

1. Giriş

Kurumsallaşma, bilimin farklı alanlarında farklı biçimlerde değerlendirilmekte ve tanımlanmaktadır. Kurumsallaşma ekonomik açıdan, sosyolojik açıdan, örgütsel açıdan ya da politik açıdan farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır (Karpuzoğlu, 2000). Genel bir tanım olarak kurumsallaşma işletme fonksiyonlarının daha doğru bir şekilde yapılması için gerekli olan yol, yöntem ve kuralları içermektedir (Apaydın, 2007). Kurumsallaşma Türk Dil Kurumu tarafından “kurumsal duruma gelmek,” “örgütlü duruma gelmek,” “süreklilik kazanmak” gibi tanımlamalarla tanımlanmaktadır (Kaptanoğlu, 2011). Kurumsallaşmış bir işletmede, işletmenin yönetim ve organizasyonunda her şey bir düzen içerisinde yürütülmektedir. Kurumsallaşma ile işletme içinde var olan organizasyonel uygulamalar yardımıyla işletmelerde bir çalışma kültürü oluşturulmakta ve standartlaştırılmaktadır (Yaşa, 2006). Kurumsallaşma, faaliyet göstermekte olduğu

örgütlerin yapı ve işleyiş özellikleri ile çevrenin özellikleri arasında bir benzerlik öngörmektedir (Koçel, 2007).

İşletmeler faaliyetlerini devam ettirmek için kurumsallaşmak zorundadırlar (Bayer, 2005). İşletmelerin sürekli değişen ve gelişen teknoloji ve çevreye uyum ve devamlılıklarını sağlayabilmeleri için kurumsallaşmaya ihtiyaçları vardır. Küçük ve orta ölçekli işletmeler büyüme yolunda ilerlemek istiyorlarsa kurumsallaşmaya önem vermelidirler. Kurumsallaşma sayesinde işletme sahip veya yöneticileri daha başarılı bir yönetim şekli ve üretim hacmi sağlayabileceklerdir (Türk ve Yıldız, 2015). Bu ve benzer nedenlerden işletme yöneticilerinin kurumsallaşmaya önem vermeleri ve kurumsallaşmanın gerekliliklerini asli görev olarak benimsemeleri gerekmektedir.

Kurumsallaşma sürecinde çevreden kuruluşa doğru yönelme ile kuruluş-çevre uyumu ön plana çıkmaktadır. Kurumsallaşma kuruluşlara değer ve denge kazandırmaktadır. İşletmelerin kurumsallaşma süreci ile hayatta kalma ve süreklilikleri artmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kurumsallaşmış olan şirketler çevreleriyle tam

✉ ^a Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Düzce

^b Orman Endüstri Yüksek Mühendisi, Ankara

@ * **Corresponding author** (İletişim yazarı): tarikgedik@duzce.edu.tr

✓ **Received** (Geliş tarihi): 24.02.2020, **Accepted** (Kabul tarihi): 03.05.2020

Citation (Atıf): Gedik, T., Özçelik, G., 2020. Orman ürünleri sanayi ve mobilya işletmelerinin kurumsallaşma düzeylerinin araştırılması (İç Anadolu Bölgesi örneği). Turkish Journal of Forestry, 21(2): 166-173.

DOI: [10.18182/tjf.693442](https://doi.org/10.18182/tjf.693442)

anlamda bir bütünlük oluşturabilmektedirler (Türk ve Yıldız, 2015).

Kurumsallaşma sürecinin en önemli ve başlangıç ögesinin insan kaynakları olduğu işletme sahipleri ve yöneticileri tarafından benimsenmelidir. Eğer işletme sahipleri ya da işletmelerdeki profesyonel yöneticiler kurumsallaşma konusunda yeterli bilgiye sahip değillerse, işletmenin finansal açıdan yetersizliği varsa ya da kurumsal olma bilinci yoksa nitelikli insan kaynaklarını gereksiz görmektedirler (Ulukan, 2005). Kurumsallaşma sürecinin uzun yıllar sürecek çalışmaları sonucunda oluşturulabileceği unutulmamalıdır (Baykal, 2004).

Literatür incelendiğinde kurumsallaşma konusunda farklı sektörlerde yapılmış çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan bu çalışmaların bazıları hizmet sektöründe (Minareci, 2007; Sözbilen, 2012; Yıldız, 2014; Dinç ve Karakaya, 2014), bazıları üretim, sanayi sektöründe (Karpuzoğlu, 2004; Bayer, 2005; Çakıcı ve Özer, 2007; Cevher, 2014; Karaçınar, 2014) bazıları da sağlık sektöründedir (Şahman vd., 2008; Diren, 2014).

Yapılan bu çalışma ile İç Anadolu Bölgesi'nde faaliyette bulunan orman ürünleri sanayi ve mobilya işletmelerinin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımların neler olduğu ve işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında 10 ve daha fazla çalışanı olan işletmeler irdelenmiştir.

2. Materyal ve yöntem

Çalışma evrenini İç Anadolu Bölgesi'nde (Ankara, Kayseri, Eskişehir, Konya ve Yozgat illeri) faaliyette bulunan orman ürünleri sanayisi ile mobilya sanayisi işletmeleri oluşturmaktadır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Nisan-2015 tarihli üye kayıtlarına (TOBB, 2015) göre İç Anadolu Bölgesi'nde 13 farklı ilde 10 ve daha fazla çalışanı olan işletme sayısı 657 işletme ve bu işletmelerde çalışan 41268 çalışan çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Evreni temsil edecek örneklem belirlenirken %95 güven düzeyi ve %5 hata oranı ile istatistiksel hesaplamalar yapılmış ve minimum ulaşılması gereken anket sayısı işletmeler için 243 olarak belirlenmiştir. Çalışmada anket uygulaması iki farklı zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Eylül-Ekim 2015 tarihlerinde birinci aşama, Haziran-Temmuz 2019 tarihlerinde de ikinci aşama anket uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamalar sonucunda çalışma kapsamında değerlendirilebilir 395 anket elde edilmiştir (Lemeshow vd., 1990).

Çalışmada veri elde etmek için kullanılan anket formu literatürde yer alan çalışmalardan yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir (Karpuzoğlu, 2000; Karpuzoğlu, 2004; Ulukan, 2005; Alkış ve Temizkan, 2010; Eyüboğlu, 2012). Çalışma kapsamında kullanılan anket formu; 2 bölüm, 11 farklı soru ve 43 yargıdan oluşturulmuştur. Anketin birinci bölümünde katılımcıların bazı demografik özellikleri araştırılmıştır. Çalışma anketinin ikinci bölümünde 5 farklı soru ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri irdelenmiştir. Anketin ikinci bölümünde kullanılan sorular ile işletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlar 11 yargı, işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri de 21 yargı ile analiz edilmiştir. Kullanılan ankette demografik özellikler belirlenirken açık uçlu sorulardan, kurumsallaşma ile ilgili yargıların değerlendirilmesinde ise likert tarzı sorulardan yararlanılmıştır. Çalışmada 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır.

(1:Hiç katılmıyorum, 2: Biraz katılmıyorum, 3: Orta düzeyde katılıyorum 4: Çok katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum).

Çalışma kapsamında işletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımların ne olduğu ve işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin belirlenmesi için açıklayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen sonuçlardan yararlanılarak değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olup olmadığı bağımsız t testi ile, nominal veriler arasında ilişki olup olmadığı da ki-kare analizi ile test edilmiştir. Elde edilen istatistiksel sonuçlar %95'lik güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri de örnekleme yeterlilik ölçüsüne (Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)) ve iç tutarlılık katsayısına (Cronbach Alfa) bakılarak test edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda kurumsallaşma yolunda atılacak adımlara ait sorgu cetvelinin alpha katsayısı 0,88; işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin belirlenmesine ait sorgu cetvelinin alpha katsayısı 0,93 ve tüm yapının alpha katsayısı da 0,94 olarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeğin geçerlilik analizi sonucuna göre tüm yapı için KMO değeri 0,934; Barlett küresellik değeri 7688,651 ve p değeri de 0,000 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar literatür ile kıyaslandığında güvenilirlik ve geçerlilik açısından bir sorun teşkil etmediği belirlenmiştir (Özdamar 2002; Kalaycı 2009).

3. Bulgular

Ankara, Kayseri, Eskişehir, Konya ve Yozgat illerinde faaliyette bulunan orman ürünleri ve mobilya sanayisinde çalışan katılımcıların, çalıştıkları işletmelerde %90,6 oranında beyaz yakalı, %9,4 oranında da mavi yakalı olarak çalıştıkları belirlenmiştir. Katılımcıların %57,7'si işletme sahibi, %32,7'si yönetici ve %9,4'ü de usta, şef, kalfa ve işçi statüsünde çalışmaktadır. Çalışma kapsamında katılımcıların bazı demografik özellikleri Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcıların bazı demografik özellikleri

Seçenekler	Sıklık	Yüzde	
İl	Ankara	172	43,5
	Kayseri	140	35,4
	Eskişehir	14	3,5
	Yozgat	27	6,8
	Konya	42	10,6
Faaliyet alanı	Mobilya	225	57
	Orman ürünleri	170	43
Yaş grubu	30 ve daha düşük	64	16,2
	31-40 arası	141	35,7
	41-50 arası	106	26,8
	51 ve daha büyük	84	21,3
Cinsiyet	Erkek	381	96,5
	Kadın	14	3,5
Eğitim durumu	İlkokul	91	23,0
	Ortaokul	72	18,2
	Lise	130	32,9
	Ön lisans	35	8,5
	Lisans	65	16,5
	Kayıp veri	2	0,5
Aynı işletmede çalışma süresi	3 yıl ve daha az	90	22,8
	4-5 yıl arası	65	16,5
	6-10 yıl arası	91	23,0
	11-20 yıl arası	95	24,1
	21 yıl ve daha fazla	54	13,7

Çizelge 1 incelendiğinde çalışmaya orman ürünleri ve mobilya sanayisinin yoğun şekilde faaliyette bulunduğu Ankara ve Kayseri illerinden daha fazla katılım sağlandığı görülmektedir. Çalışmaya katılan işletmelerin %57'sinin mobilya sanayisinde faaliyette bulunduğu belirlenirken geri kalan %43 oranındaki işletmelerin ise ahşap ürünleri, kereste, doğrama ve diğer orman ürünleri alanlarında faaliyette buldukları belirlenmiştir. Emek yoğun bir sektör olan mobilya ve orman ürünleri sanayisinde çalışan katılımcıların %96,5'inin erkek olduğu görülmektedir. Çalışmaya ağırlıklı olarak 31-40 arası yaşta olan çalışanlar katılmıştır. Çalışan katılımcıların minimum 19, maksimum 85 yaşında oldukları ve ortalama yaşın da 41,7 olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların ağırlıklı olarak lise mezunu oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların işletmelerinde çalışma süreleri irdelendiğinde en yüksek oranda 11-20 yıldır aynı işletmede çalıştıkları tespit edilmiştir. Katılımcılar arasında 1 yıldan daha az süredir aynı işletmede çalışan bulunurken, aynı işletmede maksimum çalışma süresi 54 yıl, ortalama çalışma süresi de 11,07 yıl olarak belirlenmiştir.

Katılımcı işletmelerin kurumsallaşma kavramları ile ilgili sorulardan "İşletmenizde yazılı ve görülür misyon yazısı bulunmakta mıdır?" sorusuna %46,3 oranında "Evet" cevabı alınmıştır. Aynı şekilde "İşletmenizde yazılı ve görsel vizyon yazısı bulunmakta mıdır?" sorusuna ise %40,5 oranında "Evet" cevabı verilmiştir. Katılımcı işletme temsilcileri "İşletmenizde kurumsallaşma yolunda modern yönetim tekniklerini uyguluyor musunuz?" sorusuna %63,5 oranında "Evet" cevabını vermişlerdir.

İşletmelerin faaliyet alanları ile işletmelerde gözle görülebilir ve algılanabilir "misyon" yazısı bulunup bulunmaması arasında yapılan ki-kare analizine göre anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Analizler sonucunda mobilya işletmelerinde diğer orman ürünleri sanayi işletmelerine göre daha yüksek oranda gözle görülebilir ve algılanabilir "misyon" yazısı bulunduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada işletmelerin faaliyet alanları ile işletmelerde gözle görülebilir ve algılanabilir "vizyon" yazısı bulunup bulunmaması arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre de istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Analizler sonucunda mobilya işletmelerinde diğer orman ürünleri sanayi işletmelerine göre daha yüksek oranda gözle görülebilir ve algılanabilir "vizyon" yazısının bulunduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında işletmelerin faaliyet alanları ile işletmelerde modern yönetim tekniklerinin uygulanıp uygulanmaması arasında yapılan ki-kare analizine göre de anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Mobilya işletmelerinde diğer orman ürünleri sanayi işletmelerine göre daha yüksek oranda modern yönetim tekniklerinin kullanıldığı, orman ürünleri sanayi işletmelerinde ise modern yönetim tekniklerinin çok düşük oranda kullanıldığı belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında işletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlar için kullanılan 11 yargılı ölçeğin ve işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin belirlenmesi için kullanılan 21 yargılı ölçeğin faktör yapılarını belirleyebilmek için çalışma kapsamında açıklayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi yapabilmek için kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi öngörülmektedir. Çalışmada kullanılan verilerin çarpıklık-basıklık değerlerine bakılarak normal dağılım

gösterip göstermediği test edilmiştir. Zira, literatürde çarpıklık-basıklık değerlerinin -3 ile +3 aralığında değişmesi durumunda verilerin normallik gösterdiği kabul edilmektedir (Gültekin, 2015; Canitez, 2016; Sarıoğlu, 2017). Çalışma kapsamında işletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlar ile ilgili kullanılan verilerin basıklık değerlerinin -0,518 ile +2,838; çarpıklık değerlerinin de -1,326 ile -0,321 arasında değiştiği hesaplanmış ve bu yargıların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. İşletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlarla ilgili faktör analizi esnasında analizden çıkarılan herhangi bir yargı bulunmamaktadır. Çalışma kapsamında işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile ilgili kullanılan verilerin basıklık değerlerinin -0,391 ile +1,493 arasında; çarpıklık değerlerinin de -1,104 ile -0,523 arasında değiştiği hesaplanmış ve bu yargıların da normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Kullanılan ölçeğin açıklayıcı faktör analizi sonucunda "İşletmenin hesap verilebilirliği" yargısı iki sanal kümede anlamlı sonuç verdiğinden analizden çıkarılarak analiz tamamlanmıştır.

Çalışma kapsamında verilerin faktör analizi için uygunluğuna KMO katsayısı ile bakılmıştır. Bunun yanında Bartlett küresellik testinin aldığı değer ve onun anlamlılığı ile de değişkenlerin birbirleri ile korelasyon gösterip göstermedikleri test edilmiştir. KMO'nun 0,60'dan yüksek, Bartlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Sharma, 1996; Büyükoztürk, 2002). Yapılan istatistiksel analizler sonucunda işletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlar için kullanılan ölçeğin KMO değeri 0,918; Bartlett's testi sonucu 1606,331 ve önem düzeyi 0,000 olarak hesaplanmıştır. İşletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile ilgili kullanılan verilerin KMO değeri 0,947; Bartlett's testi sonucu 5347,539 ve önem düzeyi de 0,000 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu değerler dikkate alındığında veri setinin faktör analizi için uygun bir veri seti olduğunu ve anlamlı gruplar oluşturulabileceklerini göstermektedir.

İşletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlara ait ölçeğin açıklayıcı faktör analiz sonuçlarına göre 2 faktörlü bir yapı oluşmuştur. Analiz sonucunda belirlenen 1. faktör 7 değişkenle, 2. faktör de 4 değişkenle açıklanmıştır. İşletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlara ait ölçeğin faktör yükleri ile açıklanan varyansları Çizelge 2'de gösterilmiştir.

İşletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlara ait ölçek için yapılan açıklayıcı faktör analizinde faktör sayısına karar vermede literatürde en çok kullanılan yöntemlerden biri olan Kaisers' ölçütü ve özdeğer grafiğine (Scree plot) bakılmıştır. Analiz sonucunda Kaisers' ölçütüne göre özdeğeri (eigenvalue) 1,00'a eşit veya daha büyük olan faktörler analizde bırakılmıştır (Howard ve Tinsley, 1987). Çalışmada özdeğeri 1,00'dan büyük iki faktör ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu faktörler irdelendiğinde iki faktörün toplam değişkenliğin %61,395'ini açıklayabildiği hesaplanmıştır. Belirlenen birinci faktör açıklanan varyansın %30,941'ini, ikinci faktörde açıklanan varyansın %24,706'sını tek başına açıklayabilmektedir. Kullanılan ölçekte analiz sonucunda modelden çıkarılan herhangi bir yargı olmamıştır. Ortaya çıkan maddelerde faktör yükleri 0,50 ve üzerinde olanlar analizde tutulmuştur. Maddelerin faktör yükleri 0,792-0,521 arasında değişmektedir.

Çizelge 2. İşletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlar ölçeğinin varimax döndürme sonrasında maddelere ait faktör yükleri

Faktörün adı	Soru İfadeleri	Faktör ağırlıkları	Faktörün açıklayıcılığı (%)	Güvenilirlik
Yönetim organizasyon	Organizasyon şemasının uygunluğu kontrol edilmeli ve iş dağılımı tekrar yapılmalıdır.	0,792		
	İşletmelerde yönetimi paylaşma düşüncesi oluşturulmalıdır.	0,729		
	İşletmelerde sosyal yönü güçlü insanlar istihdam edilmeli ve yetkilendirilmelidir.	0,726		
	İşletme için uygun nitelikte insan kaynakları sağlanmalı ve işe başlanmalıdır.	0,628	30,941	0,838
	İşletmelerde öncelikle kurumsallaşma düşüncesinin benimsenmesi gereklidir.	0,621		
	Kurumsallaşma süreci en tepeden başlatılmalı, direnç noktaları belirlenerek değişime açık olanlarla çalışılmalıdır.	0,592		
	İşletmelerde yönetim kurulları tekrar oluşturulmalı ve işletme dışından kişiler kurula alınmalıdır.	0,521		
Katılımcı yönetim	İşletmelerde alınan kararların kurullardan çıkması ve kişisellikten uzak olması gerekmektedir.	0,780		
	İşletmelerde kurumsallaşmaya niyetlenilmeli ve işlevler arası öncelikler belirlenmelidir.	0,759	24,706	0,795
	İşletmeler güçlerini ve sınırlarını bilmelidirler.	0,738		
	İşletmelerde ISO 9000 kapsamında plan ve programların uygulanması gerekmektedir.	0,662		
Toplam/Tüm yapı			55,647	0,881
Örnekleme yeterlilik ölçüsü (KMO)				0,918
				Bartlett küresellik testi 1606,331
				Serbestlik derecesi (df) 55
				Önem düzeyi (Sig.) 0,000

Ölçekteki 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7. maddeler birinci faktör altında toplanmıştır. Birinci faktör altında toplanan maddelerde işletmenin nitelikli insan kaynakları ve yönetimle ilgili özellikler tanımlandığı için bu madde "Yönetim Organizasyon" ile ilgili boyut olarak isimlendirilmiştir. Birinci faktörün alpha değeri 0,838 ve açıklanan varyansı da 30,941 olarak tespit edilmiştir. Birinci faktör için ölçülen faktör ile ölçülen maddeler arasında tutarlılığın olduğu belirlenmiştir.

Ölçekte yer alan 8, 9, 10 ve 11. maddeler ikinci faktör altında toplanmıştır. İkinci faktör altında toplanan maddelerin işletmenin yönetim tarzı ve çalışanların katılımı ile ilgili maddeleri içerdiğinden faktör "Katılımcı Yönetim" olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktörün alpha değeri 0,795 ve açıklanan varyansı da 24,706 olarak hesaplanmıştır. Ölçülen bu faktör ile ölçülen maddeler arasında da tutarlılığın olduğu görülmektedir.

İşletmelerin kurumsallaşma yolunda yapmaları gerekenlerin başında yönetim ve organizasyona önem vermeleri gerekmektedir. İşletmelerde işletmeye has ve yapılan işin özelliklerine göre bir yönetim organizasyon şeması oluşturulmalıdır. Bunun yanında işletmelerde kurumsallaşma için insan kaynaklarına da önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Değerlendirmeler sonucunda işletmelerde çalışanların yönetime katılabilme düşünceleri geliştikçe kurumsallaşma yolunda ilerlemeler sağlanabileceği düşünülmektedir.

Yapılan analizler sonucunda işletmelerde alınan kararlar kişisellikten uzaklaştıkça ve kararlar işletme kurulları yardımıyla alındıkça işletmelerde kurumsallaşmanın daha yüksek olacağı belirlenmiştir.

Katılımcı işletmelerin kurumsallaşma kavramları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar ve faaliyet alanları ile

işletmelerin kurumsallaşma yolunda atmaları gereken adımlar ölçeğinin faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktör grupları arasında yapılan bağımsız t testi sonuçlarına göre farklılık olup olmadığı Çizelge 3'de gösterilmiştir.

İşletmelerin faaliyet alanları ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçları ile ortaya çıkan birinci faktör arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). İşletmelerin faaliyet alanları ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçları ile ortaya çıkan ikinci faktör arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Mobilya dışında kalan orman ürünleri sanayi işletmelerinde yönetim organizasyonel faaliyetler konusunda daha fazla iyileştirmeler yapılmaya gereksinim vardır. Aynı şekilde mobilya dışında kalan diğer orman ürünleri sanayi işletmelerinde katılımcı yönetim anlayışının daha az kullanıldığı belirlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda işletmenizde yazılı ve görülür "misyon" yazısı bulunup bulunmama ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçlarında ortaya çıkan birinci faktör arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yazılı ve görülür "misyon" yazısı olmayan işletmelerde yönetim organizasyonel faaliyetler konusunda daha fazla çalışma yapılması gerektiği katılımcılarca belirtilmiştir. İşletmelerde yazılı ve görülür "misyon" yazısı bulunup bulunmama yargısı ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçlarında ortaya çıkan ikinci faktör arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). İşletmelerinde yazılı ve görülür "misyon" yazısı olmayan işletmelerde çalışanların daha az oranda yönetime katıldığı belirlenmiştir.

Çizelge 3. İşletmelerin faaliyet alanları ve kurumsallaşma kavramlarına verilen cevaplar ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar ölçeği faktör yapıların karşılaştırılması

Faktörler	Yapı	Durum	N	X	SS	F	t	P
Faaliyet türü	1. faktör	Mobilya	225	4,08	0,544	11,562	-6,183	0,000
		Orm. Ürün.	170	4,40	0,475			
	2. faktör	Mobilya	225	4,19	0,644	32,286	-4,202	0,000
		Orm. Ürün.	170	4,42	0,444			
Misyona yazısı var mı?	1. faktör	Var	183	4,09	0,523	0,755	-4,460	0,000
		Yok	212	4,33	0,528			
	2. faktör	Var	183	4,18	0,598	4,978	-3,568	0,000
		Yok	212	4,39	0,542			
Vizyon yazısı var mı?	1. faktör	Var	160	4,09	0,559	4,509	-3,897	0,000
		Yok	235	4,31	0,507			
	2. faktör	Var	160	4,20	0,611	3,526	-2,599	0,010
		Yok	235	4,35	0,546			
Modern yönetim teknikleri uygulanıyor mu?	1. faktör	Var	251	4,17	0,545	3,216	-2,467	0,014
		Yok	144	4,31	0,516			
	2. faktör	Var	251	4,26	0,595	3,149	-1,386	0,167
		Yok	144	4,35	0,543			

Likert ölçeği: 1 Hiç katılmıyorum, 3 Orta düzeyde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum

Yapılan değerlendirmeler sonucunda işletmelerde yazılı ve görülür “vizyon” yazısı bulunup bulunmaması ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçlarında ortaya çıkan birinci faktör arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yazılı ve görülür “vizyon” yazısı olmayan işletmelerde yönetim organizasyonel faaliyetlerin yeterince iyi olmadığı söylenilebilir. İşletmelerde yazılı ve görülür “vizyon” yazısı bulunup bulunmama ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçlarında ortaya çıkan ikinci faktör arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). İşletmelerinde yazılı ve görülür “vizyon” yazısı olmayan işletmelerde çalışanların yönetime katılmasına daha fazla önem verilmelidir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda işletmelerde modern yönetim tekniklerinin uygulanıp uygulanmaması ile kurumsallaşma yolunda atılması gereken adımlar faktör analizi sonuçlarında ortaya çıkan birinci faktör arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Modern yönetim teknikleri uygulanmayan işletmelerde yönetim organizasyonel faaliyetler konusunda daha fazla çalışma yapılması gerektiği belirlenmiştir.

İşletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile ilgili ifadelerle ait ölçeğin açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre 3 faktörlü bir yapı oluşmuştur. Analiz sonucunda belirlenen 1. faktör 7 değişkenle, 2. faktör 7 değişkenle ve 3. faktör de 6 değişkenle açıklanmıştır. İşletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile ilgili ifadelerle ait ölçeğin faktör yükleri ile açıklanan varyansları Çizelge 4’de gösterilmiştir.

İşletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile ilgili ifadelerle ait ölçek için yapılan açıklayıcı faktör analizinde faktör sayısına karar vermede de özdeğeri (eigenvalue) 1,00’a eşit veya daha büyük olan faktörler analizde bırakılarak hesaplamalar yapılmıştır. Çalışmada özdeğeri 1,00’dan büyük üç faktör ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu faktörler irdelendiğinde üç faktörün toplam değişkenliğin %65,328’ini açıklayabildiği hesaplanmıştır. Belirlenen birinci faktör açıklanan varyansın %24,529’unu, ikinci faktör açıklanan varyansın %21,662’sini ve üçüncü faktör

de açıklanan varyansın %19,137’sini tek başına açıklayabilmektedir. Çalışma kapsamında “İşlemler hesap verilebilir olmalıdır” yargısı birden fazla kümede anlamlı sonuç verdiğinden analizden çıkarılmıştır. Ortaya çıkan maddelerde faktör yükleri 0,50 ve üzerinde olanlar analizde tutulmuştur. Maddelerin faktör yükleri 0,813 ile 0,563 arasında değişmektedir.

Ölçekteki 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21. maddeler birinci faktör altında toplanmıştır. Birinci faktör altında toplanan maddelerde işletmenin stratejik planları ve politikalarının şirket misyon ve vizyonu ile uyumlu olması ile ilgili maddeler yer aldığı için bu madde “*Stratejik planlama*” ile ilgili boyut olarak isimlendirilmiştir. Birinci faktörün alpha değeri 0,924 ve açıklanan varyansı da 24,529 olarak hesaplanmıştır. Birinci faktör için ölçülen faktör ile ölçülen maddeler arasında tutarlılığın olduğu belirlenmiştir.

Ölçekte yer alan 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7. maddeler ikinci faktör altında toplanmıştır. İkinci faktör altında toplanan bu maddelerin ağırlıklı olarak işletmenin yönetim ve organizasyonunda belli bir standardın olması ile ilgili maddeleri içerdiği belirlenmiş ve bu faktör “*Yönetimde standardizasyon*” olarak adlandırılmıştır. İkinci faktörün alpha değeri 0,886 ve açıklanan varyansı da 21,662 olarak hesaplanmıştır. Ölçülen bu faktör ile ölçülen maddeler arasında tutarlılığın olduğu görülmektedir.

Ölçekte yer alan 8, 9, 10, 11, 12 ve 13. maddeler üçüncü faktör altında toplanmıştır. Üçüncü faktör altında toplanan bu maddelerin ağırlıklı olarak işletmede çalışanların ve yöneticilerin yaptıkları işte uzmanlaşmış olmaları gerektiği ile ilgili maddeleri içerdiğinden bu faktör “*Profesyonelleşme*” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü faktörün alpha değeri 0,885 ve açıklanan varyansı da 19,137 olarak hesaplanmıştır. Ölçülen bu faktör ile ölçülen maddeler arasında da tutarlılığın olduğu görülmektedir.

İşletmelerde uygulanan/gerçekleşen eylem, süreç ve yapılar dış denetçilere söylenenlerden farklılaşmadığı sürece kurumsallaşmanın işletmelerde iyi olacağı belirlenmiştir. İşletmelerde iş süreçleri ile iş görenlerin teknik yeterlilikleri uyumlu/yeterli olduğu sürece kurumsallaşma daha iyi sağlanabilecektir.

Çizelge 4. İşletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile ilgili ifadelere ölçeğinin varimax döndürme sonrasında maddelere ait faktör yükleri

Faktörün adı	Soru İfadeleri	Faktör ağırlıkları	Faktörün açıklayıcılığı (%)	Güvenilirlik
Stratejik planlama	İşletmelerde uygulanan eylem, süreç ve yapılar dış denetçilere söylenenlerden farklı olmamalıdır.	0,813		
	İşletmelerde iş süreçleri ile iş görenlerin teknik yeterlilikleri uyumlu/yeterli olmalıdır.	0,796		
	İşletme misyon, vizyon ve stratejilerine uygun kararlar alınmalıdır.	0,786		
	İşletmelerde ödüllendirmeler ve cezalandırmalar benzer şartlarda ve herkese eşit uygulanmalıdır.	0,723	24,529	0,924
	İşletmelerin misyon, vizyon, strateji ve eylemleri birbirleri ile uyumlu olmalıdır.	0,709		
	İşletmelerde iş süreçleri ile örgüt yapısı uyumlu olmalıdır.	0,669		
	İşletmeler müşterilerine, diğer kurumlara ve çalışanlarına verdikleri sözleri tutmalıdır.	0,647		
Yönetimde standardizasyon	İşletmelerde organizasyon el kitabı, organizasyon ve iş akış şeması ile görev tanımları bulunmalıdır.	0,778		
	İşletmelerde iş gören devir hızı düşük olmalıdır.	0,767		
	İşletmeler aile işletmeleri olsalar bile aile ile iş etkileşimini sınırlayan ve ilişkileri belirli bir sistematığe oturtan kurallar bulunmalıdır.	0,696		
	İşletmelerde yönetim, performans ve verimlilik artırıcı eylemleri sistematik olarak uygulamalıdır.	0,646	21,662	0,886
	İşletmelerde kalite standartlarına önem verilmeli ve toplam kalite yönetimi uygulanmalıdır.	0,631		
	İşletme çalışanları mesleki alanları ile ilgili ilke ve kurallara uygun bir şekilde toplum yararına karar ve eylemlerde bulunmalıdır.	0,600		
	İşletme yöneticileri sektörlerindeki durumu ve rakip işletmeleri yakından takip etmelidirler.	0,594		
Profesyonelleşme	İşletmelerde bölümler arasında amaç birliği olmalıdır.	0,746		
	İşletmelerde uzmanlaşma olmalı ve iş gören tedarikinde bu uzmanlaşmaya riayet edilmelidir.	0,743		
	İşletmelerde çalışanların iş yapma yetenek ve becerilerine göre terfiler yapılmalıdır.	0,701		
	İşletmelerde ödüllendirmeler çalışanların iş yapma becerileri ve yeteneklerine göre yapılmalıdır.	0,661	19,137	0,885
	İşletmelerde yürütülen faaliyetler sektörel, mesleki ve yasal normlarda belirlenen standartlara göre kaydedilmelidir.	0,572		
	İşletmelerde stratejik kararlar ve politikalar profesyonel yöneticiler tarafından alınmalıdır.	0,563		
		Toplam/Tüm yapı	65,328	0,950
		Örnekleme yeterlilik ölçüsü (KMO)		0,947
		Bartlett küresellik testi		5347,539
		Serbestlik derecesi (df)		190
		Önem düzeyi (Sig.)		0,000

İşletmelerde yönetimde standartlaşma sağlandıkça kurumsallaşma düzeylerinde de iyileşme görülebileceği çalışma sonucunda belirlenmiştir. Bunun için işletmelerde organizasyonel el kitabı, organizasyon şeması, iş akış şemaları ve görev tanımları yapılmalıdır. İşletmelerde iş gören devir hızı azaldıkça kurumsallaşma yolunda daha iyi sonuçlara varılabilecektir.

İşletmelerde gerek yönetim kademesinde gerekse de diğer çalışan iş kademelerinde profesyonelleşme arttıkça kurumsallaşma yolunda daha iyi sonuçlar elde edilebileceği belirlenmiştir. İşletmelerde farklı birimler, bölümler olsa bile bu birim ve bölümlerin ortak amaç etrafında toplanabilmesi kurumsallaşma için önemlidir.

Katılımcı işletmelerin kurumsallaşma kavramları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ölçeğinin faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktör grupları arasında yapılan bağımsız t testi sonuçlarına göre farklılık olup olmadığı Çizelge 5’de gösterilmiştir.

İstatistiksel analizler sonucunda işletmelerin faaliyet alanları ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ölçeği faktör analizi sonuçlarına göre ortaya çıkan birinci ve üçüncü faktörler için anlamlı bir farklılık tespit edilmezken ($p>0,05$), ikinci faktörde faaliyet alanına göre istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Faaliyet alanı mobilya olan işletmelerin yönetimde standardizasyona daha fazla önem verdikleri ve uyguladıkları belirlenmiştir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda işletmelerde yazılı ve görülür “misyon” yazısı bulunup bulunmama ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ölçeği faktör analizi sonuçlarına göre ortaya çıkan 3 faktörlü yapı faktörlerin her biri için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda işletmelerde yazılı ve görülür “vizyon” yazısı bulunup bulunmama ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ölçeği faktör analizi sonuçlarına göre ortaya çıkan 3 faktörlü yapı faktörlerin her biri için anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Çizelge 5. İşletmelerin faaliyet alanları ve kurumsallaşma kavramlarına verilen cevaplar ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ölçeği faktör yapıların karşılaştırılması

Faktörler	Yapı	Durum	N	X	SS	F	t	P
Faaliyet türü	1. faktör	Mobilya	225	4,07	0,725	0,052	-0,629	0,530
		Orm. Ürün.	170	4,12	0,709			
	2. faktör	Mobilya	225	3,86	0,629			
		Orm. Ürün.	170	4,20	0,735			
	3. faktör	Mobilya	225	4,01	0,640			
		Orm. Ürün.	175	4,10	0,733			
Misyon yazısı var mı?	1. faktör	Var	183	4,11	0,646	4,115	0,397	0,692
		Yok	212	4,08	0,776			
	2. faktör	Var	183	3,98	0,563			
		Yok	212	4,04	0,793			
	3. faktör	Var	183	4,10	0,579			
		Yok	212	4,00	0,758			
Vizyon yazısı var mı?	1. faktör	Var	160	4,13	0,666	1,991	0,846	0,398
		Yok	235	4,07	0,751			
	2. faktör	Var	160	3,97	0,616			
		Yok	235	4,04	0,746			
	3. faktör	Var	160	4,12	0,612			
		Yok	235	3,99	0,723			
Modern yönetim teknikleri uygulanıyor mu?	1. faktör	Var	251	4,09	0,716	0,082	-0,120	0,905
		Yok	144	4,10	0,723			
	2. faktör	Var	251	3,95	0,691			
		Yok	144	4,11	0,695			
	3. faktör	Var	251	4,03	0,708			
		Yok	144	4,07	0,635			

Likert ölçek: 1 Hiç katılmıyorum, 3 Orta düzeyde katılıyorum, 5 Tamamen katılıyorum

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda işletmelerde modern yönetim tekniklerinin uygulanıp uygulanmaması ile kurumsallaşma düzeyleri ölçeği faktör analizi sonuçlarında ortaya çıkan ikinci faktör arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilirken ($p < 0,05$), birinci ve üçüncü faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). İşletmelerinde modern yönetim tekniklerini daha az uygulayan işletmelerin yönetimde standardizasyona daha fazla önem vermeleri gerekmektedir.

4. Tartışma ve sonuç

Çalışmaya ağırlıklı olarak mobilya sanayisinden işletmeler ve yine ağırlık olarak erkek çalışanlar katılmıştır. Çalışma sonucunda işletmelerin çoğunda yazılı ve görülür "misyon" ve "vizyon" yazılarının bulunmadığı belirlenmiştir. Mobilya işletmelerinin diğer orman ürünleri sanayi işletmelerine göre daha iyi yönetsel başarılarla sahip oldukları ve modern yönetim tekniklerini daha yüksek oranda kullandıkları söylenilebilir. Kırklıkçı (2019) tarafından Türkiye mobilya ve levha işletmelerinde kurumsallaşmanın işletme verimliliği ve işletme performansı üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmada işletmelerin gözle görülebilir ve algılanabilir misyon ve vizyonunun olmasının kurumsallaşma alt boyutlarından formalleşme için önemli olduğu belirtilmiştir.

Yapılan faktör analizi sonucuna göre kurumsallaşma yolunda ilerlemek isteyen işletmelerin işletmelerinde yönetim organizasyona önem vermeleri gerektiği en yüksek açıklanan varyans (30,941) oranı ile ilk sırada yer alırken, yönetimde paylaşımcı düşüncenin benimsenmesi (0,729 faktör yükü) ve birbirleri ile iyi iletişim kurabilecek insan kaynakları ile çalışılması (0,726 faktör yükü) gerektiği çalışma sonucunda belirlenmiştir. Çalışmada işletmelerde alınan kararların kişiselikten uzaklaşması gerektiği ve alınan kararların işletme kurulları tarafından alınması

gerektiği işletmelerde kurumsallaşma için önemli olduğu belirlenmiştir. Halis ve Adaloğlu Ay (2017), kurumsallaşma için işletmelerde çalışanlara, çalıştıkları alanlarda söz hakkı tanınması gerektiğini, çalışanların görüşlerine daha fazla önem verilmesi gerektiğini, çalışanların sessiz kalmayıp konuştuklarında kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak ortamların oluşturulması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Kurumsallaşma yolunda adım atacak işletmelerin işletmelerinde alacakları kararlarda kişisel kararlardan ziyade kurul kararları ile karar alması gerektiği (0,780 faktör yükü) en önemli düzeyde belirlenirken, kurumsallaşmaya karar verecek işletmelerin güçlerinin ve sınırlarını bilerek kurumsallaşmaya niyetlenmeleri (0,738 faktör yükü) önemli düzeyde belirlenmiştir.

İşletmelerde yapılan her türlü faaliyette denetim yolunun açık olması ve dış denetçilerin gördükleri/gösterilenler ile uygulamada yapılanlar arasında farklılıkların olmaması gerektiği 0,796 faktör yükü ile önemli kurumsallaşma düzey göstergesi olarak belirlenmiştir. İşletmelerde üretim süreçlerinde ve yönetim süreçlerinde yapılan çalışmalar ile çalışan insan kaynaklarının yetenek ve becerileri uyumlu olmalıdır. Kırklıkçı (2019) işletmelerde kurumsallaşma düzeylerinin artırılması için kurumsallaşma alt boyutlarından tutarlılık, formalleşme ile şeffaflık ve sorumluluk boyutlarına önem verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Aylan ve Koç (2018) işletmelerde, iş görenlerin kurumsallaşma algı düzeylerinin hesap verebilirlik, stratejik planlama süreci, etkin bir iletişim sisteminin oluşturulması boyutlarında yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

İşletmelerde kayıt altına alınmış yönetim el kitabı, organizasyon şeması, iş tanımları, görev tanımları gibi yönetsel faaliyetlerde standartlaşma ve profesyonelleşme sağlanabildiği süreçte işletmelerde daha iyi kurumsallaşma sağlanabileceği 0,778 faktör yükü ile yönetimde standartlaşma için en önemli faktör olarak belirlenmiştir. Türk ve Yıldız (2015) işletmelerin kurumsallaşma

düzeylerini arttırabilmek için, çalışanların ve işletme amaçlarının birbiriyle uyumlu olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, işletmelerde oluşturulacak katılımcı yönetim modeli ile kolektif bir çalışma ortamının oluşturulabileceği belirtilmiştir.

Çalışma sonucunda mobilya ve orman ürünleri sanayi işletmelerinin temsilcilerine işletmelerinin kurumsallaşabilmesi için katılımcı yönetim anlayışını benimsemeleri, işletmelerinin vizyon anlayışında, misyon anlayışında, amaç ve stratejilerinde ortak bir hedef belirleyerek bunları işletme çalışanlarına benimsetmeleri önerilmektedir. Serin ve Şahin (2018) Diyarbakır ili mobilya işletmelerinin çoğunluğunun küçük ve mikro işletmelerden oluştuğunu, işletmelerin verimsiz çalıştıklarını, işletmelerin çoğunluğunun şahıs işletmesi veya aile şirketleri olmasından kaynaklı profesyonel yönetim ve kurumsallaşma eksikliğinin bulunduğunu ve bu durumların işletmelerin zayıf yönleri olarak ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

Açıklama

Bu çalışma, Gülsüm ÖZÇELİK tarafından 2019 yılında Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde bitirilen "Kurumsallaşma Yolundaki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Modern Yönetim Tekniklerine Yaklaşımları (İç Anadolu Bölgesi Orman Ürünleri Sanayi İşletmeleri Örneği)" isimli yüksek lisans tez çalışmasının bir kısmını oluşturmaktadır.

Kaynaklar

- Alkış, H., Temizkan, V., 2010. İşletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin belirlenmesi: (Haddehaneler) Karabük demir-çelik sektörü örneği. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 21(76): 73-92.
- Apaydın, F., 2007. Örgütlerde kurumsallaşma ve adaptif yeteneklerin pazarlama eylemlerine ve örgütsel performansa etkileri. Doktora tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Aylan, S., Koç, H., 2018. Otel İşletmesi işgörenlerinin kurumsallaşma algılarının belirlenmesi ve işletme özelliklerine göre farklılaşmasının analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(4): 733-753.
- Bayer, E., 2005. İşletmelerde kurumsallaşmanın sorunsal haline gelmesi ve kurumsallaşamama nedenlerinin belirlenmesi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(3): 125-142.
- Baykal, A.N., 2004. Mektuplarla Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma (Babalar, Oğullar ve Kızlar), 2. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Büyükoztürk, Ş., 2002. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Canitez, F., 2016. Kurumsal tasarımın kurumsal imaj ve kurumsal itibar oluşumu üzerine etkisinin hizmet sektöründe incelenmesi: THY örneği. Doktora tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cevher, E., 2014. Kurumsallaşma küçük işletmeler için bir çözüm müdür yoksa yok olma nedeni midir?, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32): 583-593.
- Çakıcı, A., Özer, B.Ş., 2007. Mersin'de faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurumsallaşma göstergeleri açısından incelenmesi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18): 87-110.
- Diñç, E., Karakaya, A., 2014. Muhasebe bilgi sistemi ve kurumsallaşma düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(27): 21-50.
- Diren, H., 2014. Kamu Hastaneleri Birliği ve hastanelerinde kurumsallaşmanın incelenmesi, Yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Eyüboğlu, F., 2012. Süreç Yönetimi ve Süreç İyileştirme, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Gültekin, Y.S., 2015. Devlet orman işletmelerinde dikili ağaç satışı uygulamasının yapısal eşitlik modellemesi ile analizi, Doktora tezi, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Halis, M., Adaloğlu Ay, D., 2017. Kurumsallaşma düzeyinin örgütsel sessizlik üzerine etkisi: Bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(2): 43-62.
- Howard, E.A., Tinsley, T.D., 1987. Uses of factor analysis in counseling psychology research. *Journal of Counseling Psychology*, 34: 414-424.
- Kalaycı, Ş., 2009. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Basın Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kaptanoğlu, N.B., 2011. İşletmelerde kurumsallaşma uygulamalarına yönelik çalışan tutumlarının örgüte bağlılık ve iş tatmini ile ilişkisi ve bir araştırma, Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaçınar, H., 2014. İşletmelerde kurumsallaşmanın işgören performansı üzerine etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma, Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Karpuzoğlu, E., 2000. Aile şirketlerinin kurumsallaşma düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma, Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karpuzoğlu, E., 2004. Büyüyen ve gelişen aile şirketlerinde kurumsallaşma, Hayat Yayınları, 4. Basım, İstanbul.
- Kırklıkçı, A.B., 2019. Kurumsallaşmanın işletme performansı ve verimliliği üzerine etkileri (Türkiye levha ve mobilya işletmeleri örneği), Doktora tezi, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Koçel, T., 2007. İşletme Yöneticiliği, 11. Basım, Arıkan Yayınları, 292 s. İstanbul.
- Lemeshow, S., Hosmer, Jr.D.W., Janelle, K., Lwanga, S.K., 1990. Adequacy of Sample Size in Health Studies, Published by World Health Organization. Tiptree, Colchester, ISBN: 0 471 92517 9, Courier International Ltd.
- Minareci, Y., 2007. Turizm işletmelerinde kurumsallaşma ve sosyal sorumluluk: Otel işletmelerinde bir uygulama, Tezsiz yüksek lisans projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özdamar, K., 2002. Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi. Kaan Kitabevi, Ankara.
- Sarıoğlu, C.İ., 2017. Bilişsel ve duyuşsal hizmet kalitesinin tüketicinin değiştirme niyeti üzerine etkisi ve değiştirme maliyetinin ilümlaştırıcı rolü: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 22. UPK Ahmet Hamdi İslamoğlu Özel Sayısı, 79-94.
- Serin, H., Şahin, Y., 2018. Diyarbakır ili mobilya sanayisinin GZFT analizi ile değerlendirilmesi, *Turkish Journal of Forest Science* 2(1): 83-90.
- Sharma, S., 1996. Applied Multivariate Techniques, John Wiley&Sons Inc., 685s., New York.
- Sözbilen, G., 2012. Kurumsallaşmanın kurumsal girişimcilik etkisi: Nevşehir'de faaliyet gösteren konaklama işletmelerinde bir araştırma, Yüksek lisans tezi, Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Şahman, İ., Tengilimoğlu, D., Işık, O., 2008. Özel hastanelerde yönetimin profesyonelleşmesinin, kurumsallaşma süreci üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik alan çalışması, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2): 1-23.
- Türk, U., Yıldız, G., 2015. İşletmelerin büyümeleri ile kurumsallaşma gereksinimi arasındaki ilişkinin incelenmesi: Sakarya ili örneği, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(2): 1-22.
- TOBB, 2015. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Üye Kayıtları Listesi, Ulukan, C., 2005. Girişimcilerin ve profesyonel yöneticilerin kurumsallaşma perspektifi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 2, 29-42.
- Yaşa, E., 2006. Aile şirketlerinde kurumsallaşma: Mersin ili aile şirketlerinin kurumsallaşma konusundaki tutumlarını ve düşüncelerini belirlemeye yönelik bir araştırma, Yüksek Lisans tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yıldız, E., 2014. Kurumsallaşma çabalarının örgütsel performansa etkisi: Perakende sektöründe bir uygulama, Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.